IMPERIUL AI

VISE ȘI COȘMARURI ÎN COMPANIA OpenAI A LUI SAM ALTMAN

KAREN HAO

Traducere din engleză de
Smaranda Nistor

Titlul și subtitlul originale: *THE EMPIRE OF AI (Abridged)*
Dreams and Nightmares in Sam Altman's OpenAI
Autor: Karen Hao

Copyright © 2025 by Karen Hao

Copyright © Publica, 2026 pentru prezenta ediție

Toate drepturile rezervate. Nicio parte din această carte nu poate fi reprodusă sau difuzată indiferent de formă – scris, foto sau video –, exceptând cazul unor scurte citate sau recenzii, fără acordul scris din partea editorului.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HAO, KAREN
Imperiul AI : vise și coșmaruri în compania OpenAI a lui Sam Altman / de Karen Hao ; trad. din engleză de Smaranda Nistor. – București : Publica, 2026

ISBN 978-606-722-771-0

I. Nistor, Smaranda (trad.)

004

EDITORI: Cătălin Muraru, Silviu Dragomir

DIRECTOR EXECUTIV: Adina Vasile

REDACTOR-ȘEF: Ruxandra Tudor

DESIGN COPERTĂ: Alexe Popescu

REDACTOR: Beatrice Oșanu

CORECTOR: Paula Rotaru

DTP: Florin Teodoru

Familiei mele
din trecut, prezent și viitor.

Mișcărilor civice
din toată lumea
care refuză deposedarea
în numele abundenței.

„Se spune că un lucru explicat este un lucru minimalizat. Nicăieri nu se vede mai grăitor verificată această butadă decât în domeniul programării computerelor, mai ales în ceea ce se numește programare euristică și inteligență artificială. Căci în acele locuri, mașinile sunt făcute să se comporte în moduri nemaipomenite, adeseori suficiente pentru a-l face să se minuneze și pe cel mai experimentat observator. Dar din clipa în care cade masca de pe un program anume, din clipa în care mecanismele lui interioare de funcționare se văd explicate într-un limbaj suficient de simplu încât să se facă înțeles, magia lui se năruie – iar el stă în fața noastră dezgolit, nefiind altceva decât un set de proceduri, fiecare destul de ușor de înțeles. Observatorul își spune: «Pe astea puteam să le scriu și eu.» Cu acest gând în cap, el mută programul în cauză de pe raftul cu eticheta «inteligente» pe raftul rezervat curiozităților, bune de discutat numai cu oameni mai puțin luminați decât el."[1]

- JOSEPH WEIZENBAUM, PROFESOR LA MIT ȘI INVENTATORUL PRIMULUI CHATBOT DIN LUME, „ELIZA", ÎN 1966

„«Oamenii de succes creează companii. Oamenii de și mai mare succes creează țări. Oamenii cei mai de succes creează religii.» Vorba asta am auzit-o de la Qi Lu; nu-s sigur care e sursa. M-a pus pe gânduri, totuși... cei mai de succes fondatori nu pornesc cu intenția de a crea companii. Țelul lor este să creeze ceva mai aproape de o religie, dar la un moment dat se vede treaba că înființarea unei companii ar fi metoda cea mai ușoară de a o face."[2]

- SAM ALTMAN, 2013

Cuprins

Nota autoarei 11

Prolog 15

Concurență la tron 15

PARTEA ÎNTÂI

1. Drept divin 47

2. O misiune civilizatoare 81

3. Centrul nervos 121

4. Visuri de modernitate 141

5. Scala ambiției 183

PARTEA A DOUA

6. Ascensiune 215

7. Știința în captivitate 239

8. Zorii comerțului 263

9. Capitalism al dezastrelor 283

PARTEA A TREIA

10. Zei și demoni 333
11. Apogeu 375
12. Pământ jefuit 397
13. Cei doi profeți 439
14. Izbăvire 475

PARTEA A PATRA

15. Gambitul 499
16. Capă și spadă 523
17. Răfuială 545
18. O formulă pentru imperiu 577
Epilog: Cum cade imperiul 589
Mulțumiri 607
Note 613

Nota autoarei

Cartea aceasta are la bază peste 300 de interviuri cu aproximativ 260 de oameni și un volum vast de corespondență și documente. Majoritatea interviurilor au fost făcute pentru această carte. Unele au fost extrase din munca mea de jurnalist din ultimii șapte ani, ocupându-mă de OpenAI, de sectorul inteligenței artificiale și de efectele lor globale, pentru *MIT Technology Review*, *The Wall Street Journal* și *The Atlantic*. Peste 150 de interviuri au fost cu mai mult de 90 de oameni, foști și actuali directori și angajați ai OpenAI, precum și cu câțiva prestatori pe bază de contract care au avut acces la documentație detaliată despre elemente din metodele de dezvoltare a modelului OpenAI. Altă parte a interviurilor a fost cu aproximativ 40 de foști și actuali directori și angajați de la Microsoft, Anthropic, Meta, Google, DeepMind și Scale, precum și apropiați ai lui Sam Altman.

Toate e-mailurile, documentele sau mesajele de pe Slack citate în carte provin din xerocopii sau capturi de ecran ale acestor documente ori corespondențe sau sunt exact așa cum apar în documente procesuale. Acolo unde nu mă aflu în posesia unei copii, parafrazez textul fără a pune ghilimele. Există o singură excepție, pe care o semnalez în notele de final. Toate dialogurile sunt reconstruite din ceea ce își amintesc oamenii care au povestit, din note și notițe contemporane evenimentului în discuție sau, acolo unde se semnalează acest lucru în notele de final, sunt extrase dintr-o înregistrare audio sau dintr-o transcriere a unei înregistrări. În majoritatea cazurilor, eu sau membrii echipei mele de verificare a acurateții informațiilor

le-am cerut celor care își aminteau spusele altcuiva să le repete sau să le confirme din nou, la distanță de câteva luni, ca să le testăm stabilitatea. Fiecare scenă, fiecare număr, fiecare nume și fiecare denumire de cod, precum și fiecare detaliu tehnic despre modelele OpenAI – cum ar fi componența datelor de antrenament sau numărul de cipuri pe care erau antrenate modelele – sunt confirmate de cel puțin două persoane, cu note și documentații contemporane, sau, în câteva cazuri pe care le semnalez în notele de final, cu alte relatări din presă. Același lucru este valabil în cazul majorității tuturor celorlalte detalii despre OpenAI din carte. Dacă pomenesc numele cuiva, nu înseamnă că am discutat direct cu persoana respectivă. Atunci când fac referire la gândurile sau sentimentele cuiva, este pentru că persoana respectivă a menționat că gândește sau simte acel lucru, fie în fața mea, fie a altei persoane cu care am stat eu de vorbă, în vreun mesaj e-mail, în vreo înregistrare pe care eu am obținut-o sau într-un interviu dat publicității.

Cartea aceasta nu este despre o corporație. Chiar dacă spune povestea din interior a OpenAI, menirea ei este să fie o prismă prin care să putem vedea mult dincolo de o singură companie. Este un profil al unei ambiții științifice care s-a transformat într-un demers agresiv ideologic și în care sunt băgați foarte mulți bani; o examinare a amprentei sale multifațetate și în expansiune; o meditație despre putere. În acest scop, pe parcursul demersului meu jurnalistic, am dedicat un volum semnificativ de timp efortului de a mă integra la fața locului în comunități de pe tot globul, ca să le înțeleg istoria, cultura, modul de viață și experiențele avute în confruntarea cu efectele viscerale ale inteligenței artificiale. Eu sper ca poveștile lor din această carte să fie cel puțin la fel de strălucitoare ca istorisirile ascunse dincolo de zidurile uneia dintre cele mai secretoase organizații din Silicon Valley.

M-am adresat cu solicitări tuturor personajelor-cheie și companiilor care sunt descrise în această carte, în dorința de a obține interviuri și comentarii. OpenAI și Sam Altman au ales să nu coopereze.

Prolog

Concurență la tron

În ziua de vineri, 17 noiembrie 2023, cam pe la ora prânzului de pe Coasta de Vest, Sam Altman, directorul general al OpenAI și cel mai iubit dintre pământenii din Silicon Valley, avatarul revoluției AI-ului generativ, s-a logat într-un Google Meet și a dat cu ochii de patru dintre cei cinci membri ai consiliului de administrație, care se holbau la el.

Din pătratul lui de pe ecran, Ilya Sutskever, directorul științific al OpenAI, s-a exprimat scurt și concis: Altman era concediat. Anunțul urma să fie dat publicității în orice moment.

Altman se afla în camera lui luxoasă de hotel din Las Vegas, participând la prima cursă de Formula 1 pe care orașul o organiza în ultimele decenii – un eveniment înstelat la propriu cu celebrități, printre invitați numărându-se Rihanna și David Beckham. Era un mic respiro pentru Altman, în mijlocul unui program necruțător de deplasări, pe care îl susținea fără întrerupere de când compania lansase ChatGPT, cu vreun an în urmă. Timp de câteva clipe, a fost prea uluit ca să poată scoate vreo vorbă. Și-a ferit privirea într-o parte, căutând să-și recapete stăpânirea de sine. Pe măsură ce conversația continua, el a încercat, în maniera lui caracteristică, să aplaneze situația.

— Cu ce pot ajuta? a întrebat el.[1]

I s-a spus s-o ajute pe Mira Murati, care-i fusese lui Altman directoarea de tehnologie și pe care consiliul de administrație

o desemnase director general interimar. Altman, încă derutat și întrebându-se dacă nu cumva visează urât, a consimțit.[2]

Câteva minute mai târziu, Sutskever i-a trimis un link de Google Meet lui Greg Brockman, președintele OpenAI și un aliat apropiat al lui Altman, care fusese singurul membru al consiliului absent de la ședința anterioară. Sutskever i-a spus lui Brockman că nu va mai face parte din consiliul de administrație, dar își va păstra rolul în companie.

Anunțul a fost făcut public la puțin timp după aceea. „Plecarea domnului Altman este rezultatul unui proces deliberativ de analiză, pe care l-a efectuat consiliul de administrație, acesta ajungând la concluzia că domnia sa nu s-a arătat întotdeauna sincer în comunicare, obstrucționându-i astfel boardului posibilitatea de a-și exercita responsabilitățile. Consiliul de administrație nu mai are încredere în capacitatea sa de a continua să conducă OpenAI."[3]

Așa cum se prezentau lucrurile, OpenAI fusese la apogeul puterii sale. De la lansarea ChatGPT în noiembrie 2022, devenise cea mai spectaculoasă poveste de succes din Silicon Valley. ChatGPT era aplicația cu cel mai rapid ritm de creștere din istorie, pe piața de consum. Valoarea de piață a start-upului OpenAI era genul de ascensiune amețitoare care-i face pe investitori să saliveze de poftă, iar pe cei mai bine pregătiți specialiști, să se înghesuie să fie angajați de compania-rachetă. Cu doar câteva săptămâni în urmă fusese evaluată la 900 de miliarde de dolari, în cadrul unei oferte de răscumpărare a acțiunilor pe care se pregătea s-o finalizeze și care urma să le permită angajaților să-și vândă acțiunile sus-pomeniților investitori. Cu câteva zile înainte, avusese loc un eveniment

așteptat cu mare nerăbdare și sărbătorit cu mult fast, pentru lansarea celei mai agresive game de produse ale sale.

Din punctul de vedere al publicului, Altman era cel care făcuse să se întâmple totul. Își petrecuse primăvara și vara făcând turul lumii, atingând un nivel de celebritate care îi făcea pe jurnaliști să-l compare cu Taylor Swift. Îi fermecase pe aproape toți cu statura lui micuță și aerul modest, cu declarațiile îndrăznețe și sinceritatea dezarmantă.

Înainte de Vegas, făcuse iar pe globe-trotterul, participând la o masă rotundă din cadrul summitului APEC al directorilor de companii, unde își spusese replicile cu obișnuitul efect cuceritor.

— De ce îți dedici viața acestei munci? l-a întrebat Laurene Powell Jobs, fondatoarea și președinta companiei Emerson Collective și văduva lui Steve Jobs.

— Cred că va fi tehnologia cea mai transformatoare și mai benefică pe care a inventat-o vreodată omenirea, a spus el. De patru ori până acum în istoria OpenAI – cea mai recentă ocazie fiind chiar în ultimele câteva săptămâni – am avut norocul să mă aflu în încăpere atunci când am dat laoparte, ca să zicem așa, vălul neștiinței și am împins înainte granița cunoașterii, iar privilegiul de a face acest lucru este, cred eu, cea mai mare onoare profesională din viața cuiva.

—

Angajații au aflat, șocați, de concedierea lui Altman, exact la fel ca tot restul lumii, linkul spre anunțul dat publicității trecând ca fulgerul de la un telefon la altul în toată compania.[4] Prăpastia dintre această veste și reputația impecabilă a lui Altman i-a șocat cel mai mult. Compania se apropia acum de un efectiv de opt sute de oameni. Atunci, angajații aveau

mai puține ocazii să-l întâlnească pe directorul lor general în persoană și să interacționeze cu el. Dar atitudinea lui șarmantă de pe scena mondială nu se deosebea prea mult de felul cum se purta cu toți angajații în timpul ședințelor, la evenimentele organizate de companie sau prin birourile firmei, când nu era plecat în vreo călătorie.

Pe măsură ce zvonurile au început să se întețească și angajații scrolau obsesiv postările de pe X, fostul Twitter, în căutarea vreunei fărâme de informații, cineva din firmă s-a agățat, ca înecatul de un pai, de ceea ce i s-a părut a fi cea mai logică explicație, strigând în gura mare: „Altman candidează la președinție!" S-a creat astfel o ușoară detensionare de moment, până când oamenii și-au dat seama că lucrurile nu stăteau așa, iar speculațiile au izbucnit din nou, cu intensitate sporită și cu neliniște crescândă. Făcuse Altman ceva ilegal? O fi ceva legat de sora lui? se întrebau angajații. În niște postări pe Twitter care deveniseră virale cu o lună în urmă, ea dăduse de înțeles că fusese abuzată de fratele ei. Poate că nu era ceva ilegal, ci doar nepotrivit deontologic, au speculat angajații, eventual legat de alte investiții ale lui Altman sau de strângerea de fonduri de la investitorii saudiți pentru un nou proiect de producere a cipurilor AI.

Sutskever a postat un anunț pe canalul Slack al OpenAI. Peste două ore, va ține o ședință virtuală cu toată lumea din firmă, ca să răspundă la întrebările angajaților. „Au fost cele mai lungi două ore din viața mea", își aduce aminte un angajat.

—

După începerea adunării generale online, pe măsură ce se conectau angajații din birouri și cei care lucrau de acasă, Sutskever, Murati și ceilalți directori rămași din OpenAI au

apărut pe ecran unul lângă altul, țepeni și fără să fi repetat nimic în prealabil.

Sutskever avea un aer solemn. Era cunoscut printre angajați ca un gânditor profund și un mistic, folosind regulat noțiuni spirituale, cu o forță a sincerității care pe unii îi înduioșa, iar pe alții îi deranja. Mai era și aiurit, și bun la suflet. Venea la birou îmbrăcat în tricouri cu animale și îi plăcea la nebunie să le și picteze – o pisică drăgălașă, niște alpacale drăgălașe, un drăgălaș de dragon care scuipă foc –, pe lângă figuri abstracte și obiecte banale. Câteva dintre picturile lui de amator atârnau pe pereți în firmă, printre care un trio de flori care-și deschideau petalele în forma siglei OpenAI, ca simbol a ceea ce Sutskever îi îndemna mereu pe angajați să construiască: „O pluralitate de inteligențe artificiale generale create spre binele omenirii."

Acum, el încerca să transmită un sentiment de siguranță angajaților neliniștiți, care îl mitraliau cu întrebări postate pe un document online. Dar Sutskever era un mesager imperfect; deloc genul care să exceleze la a-și comunica mesajele publicului din fața lui.

— A existat vreun incident specific care să conducă la asta? a citit Murati cu voce tare prima întrebare de pe lista completată de angajați.[5]

— Multe dintre întrebările din document vor fi despre detalii, a răspuns Sutskever. Ce, când, cum, cine, foarte exact. Aș vrea să pot intra în detalii. Dar nu pot.

— Cine e curios, să citească comunicatul de presă, a mai adăugat el. Practic spune o mulțime de chestii. Poate ar fi bine să-l citiți de câteva ori.

Răspunsul i-a năucit pe angajați. Tocmai primiseră o veste catastrofală. Fără îndoială, fiind direct afectați de situație, meritau mai multe amănunte decât publicul general.

Murati a mai citit cu glas tare câteva întrebări. Cum va afecta acest lucru relația cu Microsoft? Microsoft, cel mai mare susținător al OpenAI și posesorul licenței exclusive asupra tehnologiilor sale, era unicul furnizor al infrastructurii de calcul pe care se lucra la OpenAI. Fără Microsoft, toată activitatea start-upului – cercetare, antrenarea modelelor AI, lansarea de produse – se va opri. Murati a răspuns că ea nu preconiza să fie afectată. Tocmai avuseseră o convorbire cu Satya Nadella, șeful cel mare de la Microsoft, și cu Kevin Scott, directorul de tehnologie.

— Toți sunt foarte hotărâți să continue colaborarea cu noi, a spus ea.

Cum rămânea cu oferta de răscumpărare a acțiunilor OpenAI? Angajaților cu o anumită vechime li se oferise opțiunea de a-și vinde părți din pachetele de acțiuni, care puteau ajunge la milioane de dolari. Oferta urma să aibă loc atât de curând, încât mulți își făcuseră planuri să cumpere case și terenuri sau deja le cumpăraseră.

— Oferta... ăăă, o să vedem, a bălmăjit Brad Lightcap, directorul pentru operațiuni. Țin legătura cu investitorii care coordonează oferta și cu unii dintre investitorii noștri foarte mari, care dețin deja acțiuni de-ale noastre. Toți și-au confirmat susținerea necondiționată pentru companie.

După ce alte câteva întrebări au fost întâmpinate cu răspunsuri vagi, încă un angajat a încercat să afle clar ce făcuse Sam. Avea vreo legătură cu rolul lui în companie? Sau se referea la viața lui personală? Sutskever i-a dirijat din nou pe oameni spre comunicatul de presă.

— Răspunsul se află practic acolo, a spus el.

Murati a citit mai departe din document.

— Întrebările despre detalii vor primi vreodată răspuns? Sau niciodată?

— Nu vă faceți mari speranțe, a răspuns Sutskever.

—

Pe măsură ce adunarea generală continua și răspunsurile lui Sutskever păreau să devină tot mai desprinse de realitate, senzația de stânjeneală a angajaților s-a transformat în mânie.

— Când oamenii dintr-un grup trec printr-o experiență dificilă, adeseori sfârșesc prin a fi mai uniți și mai apropiați unii de ceilalți, a spus Sutskever. Experiența aceasta dificilă ne va face să fim și mai apropiați ca echipă, și, ca urmare, mai productivi.

„Cum se împacă dorința de a trece împreună printr-o criză, cu o lipsă frustrantă de transparență?" a scris un angajat pe chatul întâlnirii. „De regulă, adevărul este o condiție necesară pentru reconciliere."

— Mă rog, și asta e adevărat, a replicat Sutskever. Situația nu este perfectă.

Murati a încercat să domolească tensiunea în creștere.

— Misiunea noastră comună este mult mai importantă decât oricare dintre noi, a spus ea.

Lightcap i-a preluat mesajul: partenerii, clienții și investitorii OpenAI accentuaseră cu toții că vor continua să rămână conectați la misiunea firmei.

— În orice caz, acum e și mai mult de datoria noastră să ne concentrăm toate forțele pe această misiune.

Sutskever a încercat din nou să calmeze atmosfera.

— Avem toate ingredientele, chiar le avem pe toate: computerul, cercetarea, progresele critice, toate sunt uluitoare, a spus el. Când vă simți nesiguri, când începe să vă fie teamă, aduceți-vă aminte de aceste lucruri. Vizualizați cu ochii minții mărimea lor. Nu trebuie decât să vă imaginați toate acele unități de procesare grafică lucrând împreună.

Un angajat a postat o nouă întrebare. „Să ne facem griji pentru o eventuală preluare ostilă, prin influența coercitivă a membrilor existenți ai consiliului?" a citit Murati.

— O preluare ostilă? a repetat Sutskever, în a cărui voce apăruse acum o notă tăioasă. Consiliul nonprofit* a acționat în totalitate conform obiectivului stabilit. Nu este o preluare ostilă. Absolut deloc. Resping această întrebare.

—

În seara aceea, mai mulți angajați s-au adunat acasă la un coleg, pentru o petrecere care fusese planificată înainte de concedierea lui Altman. Invitați erau și angajați de la alte companii de AI, printre care Google DeepMind și Anthropic.

Chiar înainte să înceapă petrecerea, toți participanții au primit un mesaj: „Mai adăugăm o cameră tematică pentru diseară: «Camera unde nu se vorbește despre OpenAI.» Vă așteptăm!"[6] Până la urmă, foarte puțini invitați au zăbovit în cameră. Majoritatea voiau să vorbească despre OpenAI.

Brockman anunțase în după-amiaza aceea că își dă demisia în semn de protest. Furios că nu i se spusese despre concedierea

* În 2023, când se petrec evenimentele relatate, OpenAI avea o structură aparte, compusă dintr-o firmă-mamă nonprofit (OpenAI Nonprofit), care deținea o subsidiară cu statut de societate comercială (OpenAI LP) cu o structură „capped-profit", în sensul că profiturile acționarilor erau limitate printr-un plafon, restul mergând către firma nonprofit. Consiliul nonprofit se referă la consiliul de administrație a entității nonprofit, care avea ca misiune dezvoltarea inteligenței artificiale în beneficiul omenirii, nu pentru profit. În octombrie 2025, firma nonprofit s-a restructurat ca fundație (OpenAI Foundation) care deține 26% din acțiunile noii subsidiare comerciale OpenAI Group, o corporație de interes public (PBC) care urmărește atât profit, cât și beneficii în interes public. Gigantul Microsoft deține 27% din OpenAI Group, restul acțiunilor aparținând investitorilor și angajaților. Deși fundația nu este acționarul majoritar, deține un control complet, dat fiind că poate să numească membrii consiliului de administrație, asigurându-se astfel că misiunea declarată rămâne prioritară. Vezi și detaliile autoarei, ceva mai departe în text (n.t.).